

Gesproken tekst uit video: Nooit meer oorlog

Ben je in een West-Europees land geboren?

Dan heb jij waarschijnlijk nooit meegemaakt dat er bij jou in de straat bommen zijn gevallen...

Heb je nooit echt honger gehad.

Heb je gelukkig nooit een oorlog meegemaakt.

Oorlog ken je vooral uit boeken, films en games enzo, maar dat telt niet.

Wat wel telt - in een echte oorlog - zijn de slachtoffers.

In de *Eerste* Wereldoorlog waren dat zo'n 10 miljoen doden en ruim 20 miljoen gewonden.

Nederland bleef neutraal, vocht niet mee, maar in veel andere landen binnen Europa kwam je in elk dorp en elke stad de oorlogsinvaliden tegen.

De vrede werd getekend en daarbij werd onder meer bepaald dat Duitsland de rekening moest betalen voor de enorme schade die de oorlog had aangericht in andere landen. Dat was een bittere pil voor de Duitsers. Ze voelden zich daardoor vernederd en tekort gedaan en dat gevoel werd alleen maar sterker, toen het geld steeds minder waard werd en de werkloosheid steeg.

In de politieke en economische chaos die begin jaren '30 ontstond, wist Hitler de macht te grijpen. Hij stopte de herstelbetalingen en begon te investeren in de kolen- en staalindustrie: vliegtuigen, oorlogsschepen, onderzeeërs, tanks...

Een paar jaar later was er een *Tweede* Wereldoorlog, met als gevolg: nog eens miljoenen doden - soldaten én burgers. En dan tellen we de 6 miljoen Joden nog niet eens mee die in de concentratiekampen werden vermoord. En ook niet de 500 duizend zigeuners. En de bijna 10 duizend homoseksuelen...

Als Nazi-Duitsland in mei 1945 eindelijk capituleert, is Europa er erg slecht aan toe. Er is nauwelijks genoeg eten te krijgen. Steden liggen in puin, havens en fabrieken zijn vernietigd.

Maar... er is eindelijk vrede! Van noord naar zuid en van oost naar west is iedereen het over één ding eens: dit nooit meer!

Nooit meer oorlog - en nooit meer honger!

De vrede wordt uitbundig gevierd. Europa kan beginnen aan de wederopbouw.

Gelukkig is er hulp onderweg. Want in 1947 bedenkt de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, George Marshall, het plan om de Europese economie met behulp van miljarden dollars weer op te bouwen. Marshall is bang dat er in Europa weer snel een oorlog komt als de Verenigde Staten niet helpen met de wederopbouw. Maar dat is niet zijn enige angst!

Europa is namelijk bevrijd door de geallieerde legers onder leiding van de Britten, de Amerikanen... én door het leger van de Sovjet-Unie.

In 1945 komen de geallieerde legers halverwege het continent tot stilstand en vanaf dat moment ontstaat er een kapitalistisch en democratisch West-Europa en een communistisch en dictatoriaal Oost-Europa.

De verschillen tussen de twee delen zijn groot:

- Kapitalistische landen zijn vóór eigen bezit en vrije handel en een door het volk gekozen regering.
- In een communistisch land is alles eigendom van de staat en wordt de regering gekozen door de leden van de enige politieke partij die is toegestaan: de communistische partij.

Als West-Europa niet snel herstelt, er geen nieuwe banen komen en er nog steeds honger heerst., zou het westen - bij nieuwe verkiezingen - misschien ook op communistische partijen gaan stemmen. Dat wil Marshall absoluut zien te voorkomen. Bovendien hebben de Verenigde Staten een sterke handelspartner nodig. Daarom moeten de Europese bondgenoten genoeg geld gaan verdienen.

De Verenigde Staten hebben er dus alle belang bij om flink in de wederopbouw van Europa te investeren. Maar Marshall weigert hulp aan de afzonderlijke Europese landen. De Europeanen moeten het samen doen. Niet meer vechten maar praten. Ook Winston Churchill - de Britse premier tijdens de Tweede Wereldoorlog, op bezoek in Den Haag - roept op tot verregaande Europese samenwerking.

Berlijn, de Duitse hoofdstad, ligt op dat moment als een eiland midden in het communistische deel van Duitsland en is verdeeld in *West-Berlijn* en *Oost-Berlijn*. In 1948 sluit het leger van de Sovjet-Unie de toegangswegen naar West-Berlijn af. De inwoners kunnen alleen nog maar door de lucht worden bevoorrad. In het westen is men bang dat het daar niet bij zal blijven. De spanning tussen Oost- en West-Europa loopt hoog op.

Op 2 oktober 1949 wordt in Oost-Duitsland de Duitse Democratische Republiek - de DDR - opgericht. Zelfstandig, maar volledig afhankelijk van de Sovjet-Unie. Er bestaan nu twee Duitslanden: de DDR en de BRD, de Bondsrepubliek Duitsland.

Het blijft vrede maar zowel West- als Oost-Europa beginnen zich steeds meer te bewapenen. Er breekt een periode aan die bekend wordt als de Koude Oorlog, waarbij veel wordt bedreigd, maar nooit wordt gevochten.

Om militair sterk te staan tegen de Sovjet-Unie richtten in 1949 tien West-Europese landen, de Verenigde Staten en Canada de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie, de NAVO op.

Niet alleen op militair gebied, maar ook op economisch gebied streven een aantal Europese landen naar een betere samenwerking. De wil is er, maar de meeste landen klampen zich nog vast aan hun eigen regels en wetten. Bij elke landsgrens moet je je paspoort laten zien en alleen al tussen Nederland en België zijn de prijsverschillen zo groot, dat er van alles wordt gesmokkeld.

Al snel wordt duidelijk dat als je ruzie op het Europese continent wilt vermijden er iemand met een plan moet komen. Dat plan komt er!

Het is Robert Schuman, de Franse minister van Buitenlandse Zaken, die in 1950 met een gedurfd voorstel komt: de gemeenschappelijke Europese exploitatie van steenkool en staal.

Het is de uitwerking van een plan bedacht door de bevlogen Franse ondernemer en diplomaat Jean Monnet, een groot voorstander van verregaande Europese samenwerking. Laat de Europese landen niet langer zelf de baas zijn over hun eigen steenkool- en staalindustrie, vindt Monnet. Dan kunnen er ook geen oorlogsschepen, tanks en bommen gemaakt worden zonder dat je dat van elkaar weet.

In 1951 besluiten België, Nederland, Luxemburg, Frankrijk, West-Duitsland en Italië — Het Europa van de zes - tot de oprichting van de EGKS, de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal.

Die samenwerking bevalt goed, de volgende stap: één gemeenschappelijke markt, zodat de zes landen zonder hindernissen handel met elkaar kunnen drijven. Na lang onderhandelen wordt in dit Romeins paleis het Verdrag van Rome getekend. De Europese Economische Gemeenschap - de EEG - is een feit. In het EEG-verdrag spreken de lidstaten af dat er één gemeenschappelijke markt komt, waar personen, goederen, diensten en kapitaal vrij kunnen bewegen.

De volgende stap: een Europese Commissie die wetgeving moet voorstellen en een Europees Parlement dat samen met de EU-landen de wetgeving moet goedkeuren. Op 19 maart 1958 is de eerste zitting van het Europees Parlement in het Franse Straatsburg.

Dit is Sicco Mansholt. Hij wordt de eerste Nederlandse Eurocommissaris en is verantwoordelijk voor landbouw. Mansholt begint met de modernisering van de Europese landbouw en veeteelt.

Mansholt's missie: er voor zorgen dat landbouwproducten voor iedere Europeaan betaalbaar blijven en overall binnen de Europese Gemeenschap verhandeld kunnen worden. Er is tijdens de oorlogen veel honger geleden in Europa en voedsel moet voortaan altijd en voor iedereen beschikbaar zijn. 'Nooit meer oorlog' en 'nooit meer honger'!

Ondertussen is er in Oost-Europa ook van alles aan de hand. Naar schatting weten tussen 1949 en 1961 ongeveer 2,6 miljoen inwoners van de DDR via Oost-Berlijn te vluchten naar West-Duitsland. Sovjet-leider Nikita Chroesjtsjov besluit in 1961 de Berlijnse muur te bouwen, want voor de economie in de DDR zijn de vluchtende burgers een groot probleem. Het merendeel van de vluchtende DDR-ers bestaat namelijk uit hoogopgeleide jonge mensen.

In 1973 worden Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk lid van de EEG.

In 1981 Griekenland.

In 1986 Portugal en Spanje.

Het is inmiddels 1989: de Sovjet-Unie bevindt zich in een crisis. Sovjet-leider Michail Gorbatsjov heeft dan al een aantal forse maatregelen genomen. Onder het motto van perestrojka - hervorming - en glasnost - openheid - waait er plotseling een frisse wind door communistisch Oost-Europa met als gevolg: de val van de Berlijnse Muur en de hereniging van Duitsland. Uiteindelijk valt de Sovjet-Unie in 1991 uiteen.

Terug in West-Europa wordt op 7 februari 1992 onder grote belangstelling het Verdrag van Maastricht getekend: de basis voor de 'Europese Unie'. De landen spreken af dat er niet alleen economisch, maar ook politiek wordt samengewerkt en dat het Europees Parlement - dat overigens al sinds 1979 rechtstreeks door de Europese burgers wordt gekozen - meer bevoegdheden krijgt. En er wordt besloten dat er één Europese munteenheid komt: dat wordt de Euro.

1995: Finland, Zweden en Oostenrijk worden lid.

Nu de koude oorlog voorbij is, mogen vroegere communistische landen ook lid van de E.U. worden, mits de democratie en de rechtsstaat in dat land gegarandeerd is. Daarnaast moet elk EU-land de mensenrechten respecteren en voldoen aan de Europese regels zoals een goedlopende economie bijvoorbeeld.

In 2004 zijn dat Estland, Letland, Litouwen, Hongarije, Polen, Slovenië, Slowakije en Tsjechië. Ook Malta en Cyprus worden dat jaar lid. In 2007: Bulgarije en Roemenië - in 2013 Kroatië.

De droom van Schuman en Monnet is werkelijkheid geworden.

In 2012 wordt de Europese Unie beloond met de Nobelprijs voor de Vrede. De wens om landen samen te laten werken en daarmee oorlogen te voorkomen is op dat moment al bijna 70 jaar succesvol. Europa was een continent van oorlog en werd een continent van vrede - zo vindt het Nobelcomité.

En vandaag? Het is onrustig in Europa. De Brexit bijvoorbeeld - hoe nu verder? Er zijn nog steeds verschillen in welvaart en de werkloosheid is in het ene land veel hoger dan in het andere. En onderling zijn de meningen verdeeld over

grensoverschrijdende problemen waarmee we allemaal te maken hebben, zoals klimaatverandering en veiligheid of migratie en vluchtelingen. Dat stopt niet bij de grens en er moet samen gezocht worden naar oplossingen. Juist daarom is de Europese Unie zo belangrijk!

Zolang landen blijven samenwerken en beseffen dat er ondanks de onderlinge verschillen, ook altijd een gemeenschappelijk belang is..., zal er nooit meer oorlog zijn!

Geproduceerd onder de redactie van Methodelink
© Europese Unie

www.eu.nl/onderwijs